

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ

Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἕως 1 Ἰουλίου
Ἐσωτερικοῦ φρ. 8. — Ἐξωτερικοῦ φρ. γρ. 8.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

MIX. I. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ

Ἀναπλαστικῆς καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοστόμου
Ἰδρυθῆναι ἐν Φιλίπποις, 5, παρὰ τὴν Ἱερὴν Σύνοδον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ σαφρότης ἐν τῷ ἐπιχειρηματικῷ τῷ Βύχνη κατὰ τῆς ὑπέρθεως τοῦ Θεοῦ. — Αἱ Ἀρχαί, ἔτι αἱ κύρια διδασκαλίαι, ἐφ' ὧν τὸ κανονικὸν δικαίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται, ὑπὸ Δ. Ζωμπολίδου, καθηγητοῦ. — Ἡ εἰς καὶ εἰκόνα, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Σ. Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας κ. Δαμασκηνοῦ Πολυδώρου. — Ἡ μὴ ἡμῶν ἐλπίς, ὑπὸ Ἀθανασίου Δ. Πέλλης.

Ἡ ΣΑΦΡΟΤΗΣ ἘΝΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΥΧΝΕΡ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΘΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη, ἢ ὑφίσταται ἀφ' ἑαυτοῦ, οὕτως εἶπειν, ἀναρχος καὶ αἰώνιος; Ἡ ἰδέα τῆς δημιουργίας εἶνε ἢ ἐπικρατούσα ἐπικρατούσα τῶν εἰς τοὺς θεοκεντρικοὺς, ἔσον καὶ εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους.

Ἀλλὰ καὶ ἡ αἰώνιος καὶ ἀναρχος ὑπαρξίς τῆς ἕλης εὔρε τοὺς εἰσηγητὰς καὶ ὑποστηρικτὰς τῆς, διαφωνοῦντας ἄλλοι ἐν τῇ συμφωνίᾳ των. Ποῦ ἢ συμφωνία των; εἰς τὸ αἰώνιον τῆς ἕλης καὶ τὸ ἀδημιουργητὸν αὐτῆς. Ποῦ ἢ διαφωνία των; εἰς τὴν διαρρυθμίσειν καὶ κοσμοποιήσειν αὐτῆς. Οἱ μὲν λέγουσι, ὅτι ἡ ἕλη εἶνε μὲν αἰώνια λόγῳ ὑπαρξίως, ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ Νους τοῦ Ἀναξαγόρα, διεμόρφωσε τὴν ἕλην ταύτην καὶ παρουσίασεν αὐτὴν εἰς κόσμον σκοπτικόν, χρῆσιμον, πάγκαλον, τὸν ὁποῖον καὶ κυβερνᾷ· οἱ δὲ λέγουσι, ἡ ἕλη εἶνε αἰώνια, καὶ διεμορφώθη ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τυχαίων συνθηκῶν καὶ τυφλῶν καὶ ἀσυνειδήτων κινήσεων, περὶ δημιουργίας δὲ ἢ διατάξεως καὶ ρυθμίσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ οὐδὲ δύναται νὰ γείνη λόγος· διότι, κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς θεωρίας ταύτης, ἡ ὑπαρξίς Θεοῦ εἶνε ἄτοπος καὶ ἀδύνατος. Μεταξὺ τῶν τελευταίων ταύτων καταλέγεται, ὡς γνωστόν, ὁ Βύχνης. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐκφράζει τὰς περὶ τούτου ἰδέας του ἐν τῷ πρώτῳ Κεφαλαίῳ τῆς Δυνάμεως καὶ Ὑλως.

«Πρόδηλον εἶνε, λέγει, ὅτι δύναμις τις — ἵνα μεταχειρισθῶμεν ἀπαξ ταύτην τὴν ἐκφρασιν ἐν τῇ ἀφηρημένῃ αὐτῆς ἔννοια — ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐφ' ὅσον διατελῇ ἐν ἐνεργείᾳ. Φέρε φαντασθῶμεν λοιπὸν δημιουργικὴν δύναμιν ἀπόλυτον, πνεῦμα ἀρχικόν, ἐν ἀγνωστον Χ (ἀδιαφοροῦντες περὶ τοῦ ἀποδοτέου αὐτῆς ὀνόματος), ὡς πρώτην τοῦ κόσμου αἰτίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐφαρμόζοντες ἐπ' αὐτῆς τὴν γνώσιν τοῦ χρόνου, οφείλομεν νὰ εἰπωμεν, ὅτι αὕτη ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ, εἴτε πρὸ τῆς δημιουργίας, εἴτε μετ' αὐτῆν. Καὶ εἶνε μὲν ἀδύνατος ἢ πρὸ τῆς δημιουργίας ὑπαρξίς τοιαύτης ἰδιαζούσης δυνάμεως, διότι δύναμις καὶ εἰρήνευα δὲν δύναται νὰ συμβιβασθῶσι. Κατ' ἰσχυρότερον δὲ λόγον ἦτο ἀδύνατος ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς ἀνευ τοῦ δημιουργοῦ, καθὼς ἄλλως οφείλομεν νὰ φαντασθῶσιν αὐτὴν ὅτι ἔμενεν ἐπὶ τινὰ χρόνον, διὰ τὴν ἀερίαν, ἐν πληροστάτῃ ἀναπαύσει καὶ ἀδράνειᾳ. . . Ἀλλ' ἀκίνητος δημιουργικὴ δύναμις ἤθελεν εἶναι ἀφηρημένη ἔννοια τῶσφ κενή, τῶσφ ἀσυλλόγιστος, ὅσφ εἶνε δύναμις ἀνευ ἕλης. Ἡ ὑπαρξίς λοιπὸν τοιαύτης δυνάμεως εἶνε ἀδύνατον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸ γεγονός τῆς δημιουργίας, διότι ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀδράνεια εἶνε ἐξ ἑσῶ ἀντίθετοι πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς δυνάμεως ταύτης καὶ ἐπάγουσι τὴν ἀρνήσιν αὐτῆς. Ἡ κίνησις τῆς ἕλης ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ νόμων συμφύτων αὐτῇ, καὶ τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶνε ἀποτελέσματα διαφόρων τυχαίων συνθέσεων ἢ ἀναγκαίων ὕλικῶν κινήσεων. Οὐδέποτε δέ, καὶ κατ' οὐδὲν μέρος, οὐδ' ἔτι καὶ κατὰ τὰ ἀπώτατα τοῦ διαστήματος σημεῖα, διερευνηθέντα διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, ἀνεῦρεν ἢ ἐπιστήμη γεγονός τι, ἀποτελοῦν ἐξαιρέσειν τοῦ κανόνος τούτου καὶ ἱκανὸν νὰ δικαιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀπολύτου δυναμείως, ἀνεξαρτήτου τοῦ πραγματικῷ κόσμου».

Αὐτὸ εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Βύχνης κατὰ τῆς ὑπαρξίως τοῦ Θεοῦ· ἴδιον δὲ ἦδη τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

Ἡ δύναμις, λέγει, δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἀνευ δράσεως καὶ ἐνεργείας, ἀδρανῆσα δὲ δύναμις εἶνε ἀνύπαρκτος

δύναμις. Καί επειδή, κατά τόν Βύχνην, ή δημιουργική απόλυτος δύναμις, τό αρχικόν πνεύμα, τό οποίον θεωρείται ως πρώτη του κόσμου αίτία, κατ' ανάγκην θά ήτο άδρανής και πρό της δημιουργίας και κατόπιν αυτής, θρεψόμενος να άρνηθώμεν την ύπαρξιν αυτού, άπό δύναμις και άδράνεια είνε δύο τινά αντίθετα και άσυμβίβαστα.

Ο Βύχνην διά μιας λογικής σκέψεως εξολοθισθείν εις ένα παραλογισμόν, λαμβάνων δέ μίαν άλλθειαν και ενώων με αυτήν έν ψεύδος, καταλήγει εις την τερατωδέστεραν των πλανών, την άρνησιν του Δημιουργού.

Ίδού ο συλλογισμός του Βύχνην :

Η άδρανής δύναμις είνε κατ' ανάγκην δύναμις ανύπαρκτος.

Αυτή ή μείζων του συλλογισμού πρότασις.

Άλλ' ο Θεός ο Δημιουργός θά ήτο δύναμις άδρανής πρό της δημιουργίας και μετ' αυτήν.

Αυτή ή έλάσσων του συλλογισμού πρότασις.

Ώστε Δημιουργός δέν υπάρχει, ιδού του συλλογισμού τό συμπέρασμα.

Ένέχει έχνος άλλθείας; Άλλ' έζει όλόκληρον από ψεύδος. Διότι πόθεν εξάγεται; Έν της έλάσσωνος πρότασεως, ήτις τίθεται αυθαιρέτως όλος διόλου και άβασανίστως, ψεύδός δέ. Βύχνην, ο καυώμενος διά την έπιστημονικήν του υπεροχήν, φερόνται άγνοών τους στοιχειώδεις της λογικής κανόνες. Διότι θέτει ως άποδεδειγμένον τό άναπόδεικτον, και δέχεται ως άναμφισβήτητον άλλθειαν μίαν προφανή άνακρίθειαν.

Ποία αυτη;

Ότι Θεός δημιουργός θά ήτο δύναμις άδρανής πρό της δημιουργίας και μετ' αυτήν.

Πόθεν πορίζεται τό κήρυς της πρότασεως ταύτης ο Βύχνην, ώστε να την θέτη ως άλλθειαν βεβαίαν και ανατίρητον;

Ο ίδιος άπαντα έφαρμόζων εις αυτήν την γνώσιν του χρόνου. Ποιαν αυτην; Την δημιουργικήν απόλυτον δύναμιν, τό πνεύμα τό αρχικόν, την πρώτην του κόσμου αίτιαν.

Άλλ' έν ύπάρξη απόλυτος δημιουργική δύναμις, πρώτη του κόσμου αίτία, έποία τις είνε κατ' ανάγκην ή δύναμις αυτη; Άχρονος, αιώνιος, παντοδύναμος, άπειρος, αυτάρκης, υπερτελεία. Πώς λοιπόν ή άχρονος δύναμις θά μετρηθ ή με την γνώσιν του χρόνου, πώς τό απόλυτον θά κριθ ή κατά τους κανόνες του σχετικού, πώς τό αυταρκές θά σταθμθ ή κατά τό μέτρον του ένδεοϋς, πώς διά τό υπερτέλειον θά χρησιμεύθ ή ως λύδια λίθος τό ατελές; Έδώ είνε ή αρχή των παραλογισμών του Βύχνην, αρχή χαώδης, έντός της οποίας αι άδύσσοι των μωριών επικαλούνται τας άδύσσοις των επιπολαιότητων.

Άλλ' έστω ως εφαρμόσωμεν επί του άχρόνου Θεού την γνώσιν του χρόνου. Μας οδηγεί άρα γε αυτη εις τό να δεχθώμεν, ότι ή δημιουργική δύναμις θά ήτο άδρανής πρό της δημιουργίας, άδρανής και μετ' αυτην;

Τι είνε ή ενέργεια; Κίνησις. Όποία δέ κίνησις; Πιελή δύναμειν υλικών, ήθικών, πνευματικών.

Ράπτω, κτίζω, σκάπτω. Τι είμαι; Δύναμις ενεργούσα. Χαίρω, αγαλλίζω, ένθουσιώ, αγαπώ. Τι είμαι; Δύναμις ενεργούσα.

Άναπολώ, φαντάζομαι, αναπλάττω, νοώ, κρίνω, συλλογίζομαι, συγκρίνω, διακρίνω, δέχομαι ταύτην την ιδέαν, απορρίπτω την άλλην. Τι είμαι και έδω; Δύναμις ενεργούσα.

Αδθώμεν ήδη τόν Θεόν πριν από την δημιουργίαν, και κατόπιν από την δημιουργίαν. Διά τί, ως λέγει ο Βύχνην, θά ήτο δύναμις άδρανής και εις την μίαν περίοδον και εις την άλλην;

Και οι άνθρωποι άκόμη της κατωτάτης πνευματικής αναπτύξεως δέν είνε δύναμις άδρανείς, όταν παύσιν έν ασχολούμενοι με την ήλην και επενεργούντες επ' αυτη. Ίδού ο ναύτης, όστις άφήκε τά δικτύα του, και καθήμενος την νύκτα παρά την άκτήν, καταλαμβάνεται, επί τη θέα του έναστρου οδρανού; από τας σκέψεις του υπεροσμίου, του άπειρου, του αιώνιου. Ίδού ο γεωργός όστις, παραιτήσας την άξινην ή τό χροτόν του, και επιστρέψας εις τόν οϊκόν του, τέρπεται θεωρών αγαπητήν σύζυγον ή προσφιλή τακνία και απολαμβάνει την έσωτερικήν ήδονήν του αισθήματος της στοργής και της αγάπης. Ίδού ή μήτηρ, ήτις, άφήσασα την ήλακάτην, τό βήψιμον, και πάσαν σωματικήν του οίκου εργασίαν, εβρίσκειται ως έν τή παραδείσῳ, έν σιγή προσβλέπουσα τους βοδίζοντας κάλυκας και την θελκτικωτάτην δι' αυτην ήλην του έν τῷ λίανῳ του ή παρά τό πλευρόν της αναπαυόμενου μικρού αυτής άγγελου. Ίδού ο κτίστης, ο βέπτης, ο ύποδηματοποιός, ο μαργαγγός, παραιτούντες τας σωματικές και υλικάς των άσχολίας, και ήπολαμβάνοντες τας ευχαριστήσεις της φίλιας, της θρησκευτικότητας, της καλλιτεχνίας, έν τη συναναστροφῃ, έν τη προσευχῃ, έν τη μουσική άκροάσει. Τι είνε όλοι αυτοί εις πάσας ταύτας τας εκδηλώσεις και τας κινήσεις της προσωπικότητός των; Είνε δύναμις ενεργούσαι και επομένως πραγματικά, μόνον όταν έασχολώνται επί της ήλης, εις υλικήν παραγωγήν και καταργασίαν, είνε δέ δύναμις άδρανείς, επομένως ανύπαρκτοι, κατά την άπόλαυσιν των άγνων θελητήρων της οικονομικής ζωής, και κατά πάσας τας αισθηματικές, θρησκευτικές, ήθικας και πνευματικές κινήσεις και ενεργείας της φαντασίας, του νοῦ, της καρδιάς των; Άπ' έναντίαι, αι ώραι της ισχυροτέρας και ευγενεστερας ζωής αυτών είνε εκειναι, καθ' ός ενεργούσιν ως ήθικαι δύναμις, αιθέμενοι μάλλον έξω του κόσμου της ήλης, και άνήκοντες ψυχαι εις ψυχάς, πνεύματα εις τας σφαίρας του πνεύματος, του αύλου, του ιδεώδους.

Ίδού ο γλύπτης, ο ζωγράφος, ο ρήτωρ, ο ποιητής, ο φιλόσοφος. Κυφοροῦντες μίαν ιδέαν, συλλαβόντες έν σχέδιον, οδδέν εισέτι εκδηλώσαν δι' αισθητών συμβόλων, εικόνων και τύπων, ευρισκόμενοι άκόμη εις περίοδον, ούτως είνε, προδ- δημιουργικήν, κατ' ιδέαν μόνον και διάθε-

σιν λογοποιοί και καλλιτέχναι. Τι θέλομεν λοιπόν είνε δι' αυτούς; Ότι φέροντες έν νῷ, ο Φειδίας τόν Δία του, ή Πραξιτέλης τόν Έρμην του, ο Μιχαήλ Άγγελος την Δευτέραν Παρουσίαν του, ο Ραφαήλ την Παναγίαν του, ο Πλάτων τόν Φαίδωνα του, ο Σοφοκλής την Άντιγόνην του; ο Χρυσόστομος τας περι Ματαϊότητος στροφάς του, ήσαν δύναμις άδρανείς και νεκραι τότε. Ζώντες μόνον κατ' αυτην εκτέλεσιν της έν αυτοίς ιδέας, κατά την έξωτερικήν εκδήλωσιν του έν αυτοίς νοῦ και του αισθήματος, και οβεννόμενοι πάλιν και άδρανούτες και μηδενίζόμενοι άρα τη συντελέσει του έργου των; Καί τί λοιπόν; Η ζωή, ήτις πλημμυρει τό πνεύμα και την καρδίαν του θεωρούντος την έξοχον συντέλεσιν του έργου του, ή αγαλλίασις, ήτις τόν πληροῖ, ύπάγονται εις την κατάστασιν της άδράνειας και του μηδενός, και οι καλλιτέχναι του Παρθενώνος και των Προτυλαίων οδδεμίων είχαν άξιαν, οδδεμίαν ζώνη, οδδεμίαν βπόστασιν, ότε μετά την επίθεσιν του τελευταίου λίθου έσταντο θεωρούντες την καλλιτεχνικήν δημιουργίαν των και καλούντες τους αϊθνας εις θαυμασμόν αυτης;

Ίδού μία μηχανή πολυμερής και πολυσύνθετος, έν εργοστάσιον υπερμέγεθες μετ' εξαισίας ρυθμικότητος και τέξεως κινούμενον εις άπάσας τας πολυποικίλους λειτουργίας του. Τι λοιπόν; Οά ελπομεν ότι οι έπινοήσαντες αυτό ήσαν δύναμις μόνον ότε κατασκευάζον και εγκαθίδρουν τά μηχανήματά του, και ότι ο παρακολουθών την λειτουργίαν της έφευρέσεώς του και έπιστατών εις αυτην, είνε δύναμις άδρανής, και επομένως ανύπαρκτος; Ουχι, ουχι! Ένεργεια δύναμειός τινος δέν είνε μόνον ή εμφανιζομένη εις κινήσεις επί της ήλης, αλλά και ή διαλαλούμενη διά της ήθικης και πνευματικής ενεργότητος, προκειμένου δέ περι αρχικού πνεύματος, ως καλει την υποτιθέμενην (κατ' αυτόν) δημιουργικήν δύναμιν ο Βύχνην, οι όροι της ζωής και της δυναμειος του πνεύματος τουτου πρέπει να ήνε εξόχως πνευματικοί και υπερκόσμιοι. Διότι, άν μεταξυ των ανθρώπων οι υπερέχοντες εις μόρφωσιν, γνώσιν και νοῦν, διαρρηγνύουσι περισσότερο τά δεσμά της υλικής ανάγκης, άν ο καλλιτέχνης και ο σοφός, εις τας υπερτάτας πτήσεις των και τας ισχυροτάτας εξάρσεις των τίθενται σχεδόν έξω του κόσμου της ήλης, ή δέ επί αυτών ελάττωσις της υλικής επιρροής και ή μείζων απόδοσις των εις τας πνευματικές σφαίρας δέν είνε εις κατάπτωσιν των, άλλ' εις ανάδειξιν και ανύψωσιν των, εις ανωτέραν και τελειοτέραν λειτουργίαν της ζωής των, προκειμένου περ τοῦ Θεοῦ, του αρχικού και καθάρου Πνεύματος, του τελείου, του αυτάρκους, θέλομεν είνε ότι ο όρος της ύπάρξεώς του έπρεπε να ήνε αδιάλειπτος ούτως είνε δημιουργία, και ότι κατ' ανάγκην πρό της δημιουργίας και μετ' αυτην έπρεπε να ήνε άδρανής και άεργος, εξ ου δέν να συμπερανώμεν κατά της ύπάρξεώς του:

Ο άνθρωπος ζή και διά της αυτοθεωρίας, ούτως είνε, και της αυτοεπισκοπήσεως. Πώς λοιπόν τουτο θά ήτο άδύνατον διά τόν Θεόν, όστις είνε ο κάτοχος πάσης γνώ-

σεως, και πάσης σοφίας, και πάσης δυνάμεως, και πάσης ωραιότητος;

Ο άνθρωπος ζή και διά της αγάπης, και ή ζωή αυτη είνε ή ύψηλοτέρα και τελειότερα εκφανσις της ζωής. Αί ώραι, ός διερχόμεθα πρό των προσώπων των αγαπητών μας, διοχστεύοντες πρός αυτούς και εισδεχόμενοι εκ αυτών δροσερά και ζωογόνα ρεύματα αγάπης, είνε αι μακαριώτεροι του βίου μας, και κατά ταύτας ή ζωή μας άνεργεται εις την ύψιστην αυτης έντασιν. Καί όταν άκόμη ή αγάπη δέν μας άποδίδεται, και εμμεθα μονομερως οι ήρωες, ούτως είνε, και τὰ θύματα της, άλλ' είνε τόση και ή εκ της πασχούσης αγάπης απόλαυσις, και έχει τόσα θλιβερά θέληγητρα έν αυτη και ή άτυχία, ώστε ο αγαπών αίρεται εις ήθικόν και πνευματικόν ύψος, και ή ζωή του εκλάμπει μετά σφρίγους διά μέσου του μαρτυρίου του.

Άλλά τί ταῦτα πρός την ύπαρξιν του Θεοῦ;

Και ο Θεός είνε αγάπη, και ζή την τελειοτάτην αυτης ζωήν. Το Χριστιανικόν μάξιμα δόγμα διά του τρισυποστάτου της Θεότητος μας οδηγεί εις τό να καταμύθωμεν, ότι οδδέν ύψηλοτερον, θελκτικώτερον και μακαριώτερον από την αγάπην την συνδέουσαν τά τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Εις "Όγα ανυπερβλήτως και απόλυτως τέλεια, τέλεια λόγω διανοίας, δύναμειος, ωραιότητος, συναισθήματος, όποιοι άμοιβαίως συμπάθειαι χείμαρροι και όποιοι ήγάπης άρμονίαι! Καί άν ήμεεις, αντίκρυ ή έν μέσω των αγαπητών μας ευρισκόμενοι, λησμονώμεν όλον τόν κόσμον, διά να εμμεθα ήλόκληροι άπωσιωμένοι μόνον εις την αγάπην μας, άν ο νεανίας, οῦ τά στήθη άνεφέλεξ τό αισθημα άγνου, πιστού και διαπύρου έρωτος, ζή παραδεισίον ζώνη, βλέπων επί ώρας, άπαρκατήρητος αυτός, την μορφήν, τό παράστημα της λατρευτής της καρδιάς του, την κόμην αυτης μόνον, τοδς βοστρύχους, άκραν τινά της έσθητός της, και άν την θέαν αυτην δέν την ανταλλάσθ ή πρός σκήπτρα, και πλούτη, και θρόνους, τί λοιπόν είνε δυνατόν να χρειάζονται άλλο, εκτός έαυτών, τά τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, διά να ήνε ή ζωή των πλήρης και τελεία, χωρίς να έχη ανάγκην να συντηρηται δι' αδιάλειπτου δημιουργίας;

Διότι ο Βύχνην τουτο απαιτεί. Έάν ο Θεός ύπάρξη, έπρεπε να ήνε πάντοτε έν ενεργεία, ο έστι — κατ' τον γερμανόν υλιστήν — έν αδιακόπῳ δημιουργία. Μά, καυόμενε άνθρωπε, και κτίστης άν ήτο ο Θεός, ή μαργαγκός, ή ύποδηματοποιός, πάλιν θά ήτο δύναμις ενεργός και δρώσα, και όταν δέν εξήσκει έργα χειροτεχνικά, άλλ' άπέδιδετο εις την ζώνη του πνεύματος και του συναισθήματος. Σῶ όμως, αυθαιρέτως, παρά τὰ διδάγματα της ψυχολογίας, της λογικής, της πείρας, θεωρήσας ως δύναμιν άδρανή την μη διαδηλωμένην δι' υλικής παραγωγής και ούτω, θελήσας να θέσης τόν Θεόν κάτω και του τελευταίου χειροτέχνου, απέδειξας, ότι ο άρνούμενος τόν Θεόν μετατρέπει την φιλοσοφίαν, ώμώλεγει ο ιερός Χρυσόστομος, εις ληρολογίαν, ήτοι, επί τό άπλούτερον, εις μωρολογίαν και φλυπρίαν.

ΑΙ ΑΡΧΑΙ

ήτοι

ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ
ΕΦ' ΩΝ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

(Συνέγεια τῶν ἐν ἀριθ. 161)

Θ'. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ ἐν τῷ ἐνεργῷ βίῳ τῆς Ἐκκλησίας.

§ 52. Ἐκκλησία Χριστιανικὴ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καλεῖται τὸ σύνολον τῶν πιστευόντων εἰς τὴν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλυφθεῖσαν σωτήριον ἀλήθειαν καὶ κατὰ ταύτην βιούντων, ὅπως αἱ ἅγια Γραφαὶ καὶ ἡ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης παράδοσις διδάσκουσι, ἀμα δὲ τὸ ὕψιστον ἐπὶ τῆς γῆς ἠθικὸν ἴδρυμα (α), δι' οὗ ἡ πίστις αὐτῆ καὶ ὡς κατὰ ταύτην ἠθικὸς βίος προώρῳται νὰ μεταδοθῇ, προαχθῇ καὶ ἐπεκταθῇ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας διὰ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· συντόμως δὲ καὶ γραφικώτερον εἰπεῖν, Ἐκκλησία Χριστοῦ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ κηρυχθεῖσα καὶ πραγματοποιηθεῖσα βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀμα τὸ φημίον πρὸς ἐπέκτασιν τῆς βασιλείας ταύτης κατὰ τὰς ἀρχὰς πάντοτε τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας *).

(α) Τὸ στοιχείον τοῦτο τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἶναι ἡ κυρία βέσις, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν Θεολόγων πρακτικῶν κληρονομῶν μαθήσεων τῆς Θεολογ. ἐπιστήμης.

(1) Ἐκκλησία ἐκ τοῦ ἐκκαλεῖσθαι (ἔξω τοῦ οἴκου καλεῖσθαι) ἐν τῇ ἀρχικῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ εὐαγγελίου, ὡς γνωστόν, τὴν συνάθροισιν τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν τόπον τῆς συναθροίσεως πρὸς ἀκρόασιν τῶν ρητόρων καὶ πρὸς διδασκαλίαν καὶ ψηφοφορίαν τοῦ κοινῆ συμφέροντος (Θουκυδ. ἡ. 97. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 19, Θεσμοφ. 375, Ἐκκλησιάζ. 282, Δημοσθ. κατὰ Πικιοκ. 11, 21 15, Δισχίν. κατὰ Κτησιφ. 87, Ἀριστοτ. Ἀθην. πολιτ. 41, 43 κλπ.). Ἡ συνάθροισις αὕτη παρὰ τοῖς Λακαδαίμονιόσι ἐκαλεῖτο ἐν τῷ ταχυτικῷ αὐτῆς ὄρει Ἀπέλλα (Πλουτ. Λυκούργ. 8, Πελοπ. 17, Θουκυδ. α'. 87, Πλάτ. ἐν λέξει ἀπελλάειν) οὐχὶ δὲ Ἀλία, ὡς Ἐρδόςτος λέγει (Κ. 134), οὐδὲ Ἐκκλησία, ὡς Ξενοφῶν λέγει (Ἑλλην. γ'. 2, 28 κλ.) κατὰ Busolt (Πολιτεῖαι καὶ Δίκαια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων § 93, σελ. 104). Παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις αἱ συναθροίσεις αὗται ὀνομάζοντο κυρίως comitia (com. curiata, centuriata, tributa = ἐκκλησιαστικαὶ, λογίτιδες, φυλετικαὶ, comitium δὲ εἶναι ὁ τόπος τῆς συναθροίσεως, ὡς castrum = τὸ φρούριον, castra = τὸ στρατόπεδον). Ἐλέγοντο δὲ comitia αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ παρὰ Ῥωμαίους, ὅτε τὸ πλῆθος ἤκροατο καὶ ἐψηφοφόρει (Cicero pro Placc. 15, 16, Livii 3, 20, 5, 39, 15, 1, 5, 14, 4, Gallii 15, 27, Postus s. verbo comitiales dies); comitia δὲ, ὅτε τὸ πλῆθος ἤκροατο μόνον, ἀλλὰ δὲν ἐψηφοφόρει (Cicero de finibus 2, 74, pro Placc. 16, Gallii 15, 27, Digest. 1, 2, 2, 10.) καὶ comitia ἐκαλοῦντο ἐν γένει πάντα συνάθροισις, ἴδιον δὲ ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνέλευσις τάξως τινος τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν, ὡς comitia plebis (Gallii 15, 27.)

* Ὁ ὅρος οὗτος ἐν τῇ χριστιανικῇ αὐτοῦ ἐκδοχῇ ἐσημαίνει τὸ

§ 53. Οἱ διὰ τῆς πίστεως λοιπὸν ταύτης συνημμένοι καὶ κατὰ ταύτην ζῶντες ἀποτελοῦσι κοινωνίαν χριστιανικήν, ἁγίαν καὶ θείαν, καὶ ὀφειλοῦσι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀξιοπροποῦς συντηρήσεως τῆς κοινωνίας ταύτης καὶ περὶ τῆς προόδου τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ὡς πράττουσι πάντα τὰ ἄλλα ἰδρύματα καὶ σωματεῖα, ἅτινα ἐτέρους ἀγαθοῦ σκοποῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ ἐν γένει ἐπιδιώκουσι. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἐν συνόλῳ καὶ καθ' ἕκαστον συμμετέχουσι τοῦ ἐνεργοῦ βίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπιποθοῦσι τὴν ἐπὶ τὰ βελτίω προαγωγὴν καὶ πραγμάτων τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς αὐτῆς δράσεως καὶ ἐξουσίας πρὸς ἀσφαλεστέραν ἐπιτεύξιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ. Πάντα ἄρα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην θεωρούμενα, ἀποτελοῦσι κοινωνίαν ὑψηλὴν καὶ μυστικὴν (coetus mysticum), ἧτοι κοινὸν τι πνευματικὸν ἱερατεῖον (sacerdotium spirituale), περὶ οὗ ὁ ἀπόστολος Πέτρος λέγει· «ἡμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλείαν ἱερατεῖα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐκμεγαλίσθητε τοῦ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς.» *) Τὴν αὐτὴν σημασίαν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας διορίζου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ἐνθα ὁ ὑψηλῆς Ἀπόστολος ἐν πνεύματι προφητικῶ λέγει· «καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι σου, ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς» καὶ βασιλευσομεν ἐπὶ τῆς γῆς. **) Τὴν σαφεστάτην ὁμοίαν καὶ καταλληλοτάτην δρᾶσιν καὶ συμμεθεῖξιν τῶν μελῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ βλέπομεν περιστασιακῶν διὰ τῆς θαυμασίας τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν εἰκόνας, ὡς ἀνωτέρω παρετήρησα-

πρῶτον πᾶσαν κοινωνίαν ἀνθρώπων, συναδεμένῃ πνευματικῶς διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως (πρὸς Ῥωμ. ις'. 4, Α'. πρὸς Κορινθ. ις' 19, πρὸς Κολοσσ. 3, 15, 16 κλ.). Ὅτε δὲ ἡ χριστιανικὴ πίστις ἐπέθετάθη καὶ ἐκτίσθη τῆς Πολιτείας τὸ κύριον, ἡ ἑνία τῆς Ἐκκλησίας κεντρικὴ εὐρυτέρα καὶ προελαττωθεῖσα τὴν ἐν τῷ καιμένῳ διατυπωθεῖσαν σημασίαν. Κατὰ τὸν ἰα' αἰῶνα ἡ σημασία τοῦ ἐνιαίου τῆς Ἐκκλησίας διεχωρίσθη, καὶ διὰ τοῦ χωρισμοῦ τούτου ἀπετελέσθησαν πρῶτον μὲν δύο Ἐκκλησιαστικαὶ, διάφοροι κατὰ τὸ δόγμα, ἔπειτα δὲ τρεῖς, καὶ σήμερον βλέπομεν ἐν τῷ προτεστεστικῷ πλῆθος χριστιανικῶν διαιρέσεων, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ κληρονομή Ἐκκλησία τῶν Γερμανῶν (ἑνωσις Λουθηρανῶν καὶ Καλθινιστῶν) κατὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους, οὐχὶ δὲ κατὰ τὸ δόγμα) καὶ ἡ ἐπισκοπικὴ τῶν Ἀγγλῶν (ἐν τοῖς κυρίως λουθηρανῶν μετὰ τῶν λειτουργικῶν τύπων τῆς δοτικῆς Ἐκκλησίας). Πλὴν τῶν εἰρημένων δύο κυρίων χριστιανικῶν σημασιῶν τῆς Ἐκκλησίας, σημαίνει αὕτη τρίτον τὸ σύνολον τῆς ἱερᾶς συνάθροισις, ὡς ἀνωτέρω τούτο ἐν ἐκτάσει ἀνεπίστατον (δρα κεφ. Ζ' § 42 κ. ε.); τέταρτον σημαίνει τὴν κατὰ ἔθνη ἢ βασιλεία διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς κατὰ τὸ δόγμα μίσε καὶ τῆς αὐτῆς οὐρα Ἐκκλησίας, καὶ πέμπτον ἡ Ἐκκλησία σημαίνει τὸ κτίριον τῆς συναθροίσεως τῶν Πιστῶν. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐκτενέως καὶ λεπτομερέστερον ὁ ἐπισημαίνω ἐν ἑτέρῳ Πραγματεῖα.

(2) Α' Πέτρος β' 9, πρὸς Δ. 16, 5, 8. Δευτέρου. κ'. 6, 8, 2, κς'. 18.

(3) Ἀποκαλύψ. ε'. 10 α'. 6. Πρὸς Dollinger, Christenthum und Kirche in der Zeit der Grundlegung, βελ. Β. 1. 113.

μεν (κεφ. Δ'. § 6), καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία, ἧτοι τὸ σύνολον τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ βιούντων καὶ δρώντων, παραβάλλεται πρὸς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. «Καθάρω γὰρ, λέγει, ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πράξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σῶμα ἑσμέν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη, ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα· εἰτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, εἰτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἰτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· εἰτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακαλήσει· ὁ μεταδιδοῦς, ἐν ἀπλότητι· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρότητι.» *)

§ 54. Τὸ ὕψιστον ὅμοιον τούτο ἐπὶ τῆς γῆς ἠθικὸν ἴδρυμα, ἧτοι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πλὴν τῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας τῶν μελῶν, αὐτῆς ἐν συνόλῳ καὶ καθ' ἕκαστον, δεῖται ἀναμφισβότως καὶ προσώπων ἰδίων, προωρισμένων ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑψηλοτέραν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐν παντὶ ἐτέρῳ ἰδρύματι, ἐν πάσῃ ἑταιρείᾳ, ἀπαιτοῦνται ἰδιαιτέρα πρόσωπα πρὸς τελειότεραν καὶ σκοπιμωτέραν διεξαγωγὴν τοῦ σκοποῦ τοῦ ἰδρύματος ἢ τῆς ἑταιρείας. Τὰ πρόσωπα δὲ ταῦτα εἶναι ὁ κληρὸς, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐν ἐκτάσει ἐπραγματεύθημεν (δρα κεφ. Δ'. Ε'. ΣΤ'. Ζ'. καὶ Η'.) καὶ περὶ οὗ ἐν ταῖς ἁγίαις Γραφαῖς πλεῖστα ἀποδείξεις εὐρηγνται. «Εἰ δλον τὸ σῶμα ὀφθαλμοῦ, ποῦ ἡ ἀκοή; λέγει ὁ Παῦλος, 2) εἰ δλον, ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; νυνὶ δὲ ὁ Θεὸς θέτο τὰ μέλη ἐν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν· εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν ἑνὶ σώματι». Κατὰ ταῦτα πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύνανται νὰ ᾖαι ἐξίσου ἀρμόδια πρὸς πᾶσας τὰς πράξεις ἐν αὐτῇ, καὶ ἴδιον πρὸς τέλει τῶν μυστηριωδῶν πράξεων, οἷα τὰ μυστήρια καὶ ἕτερα ἱερατὰ τελετουργία· ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη τάξις τις, ἧς ἡ σημασία νὰ ᾖαι ἀνάλογος πρὸς τὴν σημασίαν τῶν τελομένων. «Ἡ τάξις ὁμοῦ αὐτῆ δὲν εἶναι αἱ ἀποκλειστικὴν καὶ κληρονομικὴν, ὡς πᾶσι ὁμοῦ λέγει ὁ Walter, 3) ἀλλ' ἡ εἰς ταύτην προσέλευσις εἶναι ἐλευθέρη ἐκάστῳ, τῷ κακτῷ μόνῳ ἀνεγνωρισμένην τινὰ κλήσιν. Τοιαύτη δὲ τίξις μὴ φανεροῦται πρῶτον διὰ τῆς ἐσωτερικῆς φωνῆς, ἀναγνωρίζεται διὰ τῆς δοκιμασίας τῶν προϊσταμένων καὶ τῆς μαρτυρίας τῆς κοινότητος, καὶ τελιοῦται διὰ τῆς μεταδομένης τελετουργίας ἐν τῇ χειροτονίᾳ.» Κατὰ τὸν τρόπον λοιπὸν τούτον ὀρίζεται ἡ τάξις τῶν προσώπων, ἐν ᾗ ἐν ἀδιαπαύστῳ συνεχίᾳ ἐξασκείται καὶ μεταλαμβάνουσα ἡ καθόλου κυβερνήσις καὶ εὐταξία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ εἰδικὴ δὲ αὐτῆ τάξις, ἧτοι τὸ εἰδικὸν τούτο ἱερατεῖον πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ γενικοῦ, τοῦ πνευματικοῦ, ὡς εἴπομεν, εἶναι τὸ τελετουργικόν, τὸ μυστηριώδες ἱερα-

τεῖον (sacerdotium sacramentale), ἧτοι ἡ κυρία ἱεροσύνη, ἧν ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κατατάσσει ἐν τοῖς ἐπτά μυστηρίοις. Ὁ Παῦλος καὶ πάλιν λέγει· «καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνωσεως τοῦ ἰσθῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνθρωπα τέλειον, εἰς μέτρον ἰλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.» 4) Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἀποστόλου σαφῶς ἐξάγεται ἡ ἔννοια τῆς διακρίσεως τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μελῶν, ἐφ' ὅσον ἡ διάκρισις αὕτη ἦτο δυνατὴ ἐν τῇ ἐνάργει τοῦ καθόλου ἐνεργοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας, ἧτοι τῆς διδασκαλίας, τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς. Διὰ ταῦτα οἱ κανόνες τῶν Ἀποστόλων, τῶν Συνόδων, καὶ αἱ λεγόμεναι κανονικαὶ ἐπιστολαὶ τῶν Πατέρων ὄρισαν ἀκριβέστατα τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς ἡ κλήσις τοῦ μέλλοντος ἱερέως καταφαίνεται καὶ τίνα τὰ προσόντα πρὸς τὸ ἀξίωμα τούτο. 5) Ἐάν ὅμοιος καὶ μετ' ἄλλων ταῦτα ἔστιν ὅτε τῶν κληρικῶν τινες ἀποτυχάνων ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἱεροπροπέι τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν ἐξασκίται, ἐξήρηται τούτο ἐκ περιστάσεων, οἷας συχνάκις βλέπομεν καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ βίῳ, καὶ δι' ἧς πολλὰκις πολλοὶ ἀστοχοῦσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν καὶ ἀποπλανῶνται τοῦ δι' ὁ ἐκλήθησαν ἔργου. (Ἔπεται συνέχεια)

Διμήτριος Ζωμπολίδης
Καθηγητῆς.

ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

κατὰ μετάφρασιν τοῦ Ν. Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας
Κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ

(Καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα.—Ἐπαρμία, συντήρησις, ἐκπαίδευσις, ἀγωγή.—Ἀγωγή διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων.—Τὰ καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα εἶναι ἡ πηγὴ τῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια οὗτοι ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτῶν ἢ ἡ βέσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.—Περὶ τῶν ὀρίων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ λογικὸν ἢ τὸν φυσικὸν νόμον καὶ κατὰ τὸν νόμον.—Τὴν ἰδέαν τῆς ἐξουσίας αὐτῆς ὅπως ἐξέτερος πρὸς τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἱστορίας).

Εἰς τὸ καθήκον τοῦ συζύγου καὶ τῆς γυναίκος ἐνοῦνται μετ' ἄλλῳ κατὰ τὸν συνήθη ὅρον τῆς φύσεως, τὰ καθήκοντα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, τὰ καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα. Τὰ καθήκοντα, τὰ ὅποια ἔχομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν πρὸς τὰ τέκνα ἡμῶν, δὲν χρονολο-

(4) Πρὸς Ἑβρ. 8. 11-13 πρὸς Dollinger, ἐνθα ἀνωτ.
(5) Φωτίου Νομοκάν. τίτλ. Δ'. κεφ. 2. τίτλ. Α. κεφ. κγ'. λζ'. Συνόδου Γ' καν. λγ'. Συνόδου Ζ' καν. β'. καν. ιδ'. τῆς ἐν Λαοδικαῖς Συνόδου καν. κγ'. κδ. καὶ πλεισταχού.

γούνται μόνον ἀπ' ἧς στιγμῆς ταῦτα εἶδον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ἀρχονται πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν. Ἡ ἀνθρωπίνη, τῆ ὄντι, ζωὴ εἶνε τόσοσ ἱερὰ, καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν τόσοσ ὄψηλὰ καὶ τόσοσ δύσκολα καθήκοντα, ὥστε καθὼς εἰνέ τις ἔνοχος ὅταν ἀφαιρῆ αὐτὴν ἀδικίως καὶ παρὰ νόμους ἀπὸ τοῦ πλάσιον του, εἶνε ἐπίσης ἔνοχος ὅταν διδῆ αὐτὴν ὑπὸ συνθήκας. καθ' ἧς εἶνε ἀδύνατον νὰ φθάσῃ αὐτὴ εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, στερομένη τῶν ἀπαιτουμένων μέσων πρὸς συντήρησιν ἑαυτῆς καὶ καταδικασμένη μοιραίως εἰς διηνεκεῖς θλίψεις, αἰσχύνας καὶ ἀβλιότητας.

Ἐπάρχει νόμος τις, τιμωρῶν τοὺς ἀστόργους γονεῖς, οἵτινες ἐγκαταλείπουσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα· ἀλλὰ δὲν εἶνε εἰδός τις ἐγκαταλείψεως, ὅταν διδῆ τις τὴν ζωὴν εἰς αὐτὰ, χωρὶς νὰ ἦνε εἰς θέσιν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας των, καὶ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν; Ὅταν φέρωμεν ἐν ἀνθρώπινον πλάσμα εἰς τὴν ζωὴν, ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπαγρυπνοῦμεν ἐπὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ, νὰ παρέχωμεν πᾶν ὅ, τι εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν αὐτοῦ, νὰ καλλιεργῶμεν τὰς ἐν αὐτῷ δυνάμεις, νὰ προπαρασκευάζωμεν αὐτὸ οὕτως, ὥστε νὰ δύναται νὰ ὑπομείνῃ πάσας τὰς δοκιμασίας καὶ νὰ πληροῖ πάντα τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς, μέχρι τῆς ἄρας, καθ' ἣν, κατεστάν ἱκανὸν νὰ ἐπαρξῆ εἰς ἑαυτὸ καὶ λαμβάνον, διὰ νὰ εἴπωμεν αὐτῷ, κυριαρχίαν ἑαυτοῦ, δὲν ἐξαρτᾶται πλέον ἐξ ἡμῶν εἰ μὴ μόνον διὰ τῶν δεημάτων τοῦ πειρασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, διὰ τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς, ὁ γάμος δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ θρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, νὰ διαπαιδαγωγήσωσιν αὐτὰ, νὰ δώσωσιν αὐτοῖς μικρὰν τινα μόρφωσιν καὶ ἀγωγὴν καὶ ἐπάγγελμά τι ἱκανὸν νὰ καταστήσῃ αὐτὰ ὀφέλιμα καὶ τίμια μέλη τῆς κοινωνίας.

Πρέπει ἢ προορατικότης τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἀναμένουσι ἡμᾶς, νὰ προηγήται τῆς γεννήσεως τῶν τέκνων ἡμῶν· ἀλλ' αὐτὴ δὲν ὀφείλει νὰ μεταπέσῃ εἰς ὑπερῖφανόν τινα σκέψιν, εἰς φιλόδοξον ὑπολογισμὸν, ἱκανὸν νὰ ἀποτρέψῃ ἡμᾶς αὐτῶν τούτων τῶν καθηκόντων καὶ τοῦ γάμου, ὅστις εἶνε ἡ ἀρχὴ αὐτῶν. Δὲν εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ δώσωμεν εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν περιουσίαν καὶ θέσιν ἀνωτέρας ἐκείνων, αἵτινες ἐξαρκούσιν εἰς ἡμᾶς. Ἄρκει, παραδείγματι χάριν, ὅπως εἰς φιλόπονος καὶ τίμιος ἐργάτης, ἀφοῦ ἀνατρέψῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ στερηθῆ τῶν πρὸς τὸ ζῆν, διδάξῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἐπάγγελμα, ὅπερ ἄρκει εἰς τὴν ἑαυτοῦ συντήρησιν καὶ εἰς τὴν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Ὁ Μοντεσκιέ εἶπεν: «Ὁ πατὴρ ὑποχρεοῦται νὰ θρέψῃ καὶ μορφώσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ· δὲν ὑποχρεοῦται ὁμῶς νὰ τῷ ἀφήσῃ κληρονομίαν.» Οὐδὲν ἀληθέστερον τούτου. Δύναται τις νὰ προσθέσῃ, ὅτι ὁ τίμιος ἐργάτης, περὶ οὗ ὁμιλοῦμεν, ἐξοπλήρωσε κάλλιον τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἢ πλούσιοι τινες, ἐνασχολούμενοι μᾶλλον περὶ τῶν κληρονομιῶν ἢ περὶ τῶν κληρονομιῶν, τοὺς ὁποίους ἀφήνουσι μετ' αὐτούς.

Μὲ τὸ νὰ τρέφῃ τις τὸ τέκνον του, ν' ἀναπτύσῃ αὐτὸ μέχρι τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἑαυτὸ,

καὶ νὰ τὸ διδάσῃ ἐπάγγελμά τι, δὲν μεριμνᾷ εἰ μὴ μόνον περὶ τῆς ὄλικῆς ζωῆς, περὶ τοῦ ἄρτου τοῦ σώματος· ἀλλ' εἰς τὴν ἄρτον τοῦ σώματος· πρέπει νὰ εἶναι τὴν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας, εἰς τὴν φυσικὴν καὶ βιολογικὴν μόρφωσιν, τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν παιδείαν. Τὴν παιδείαν πάντες οἱ γονεῖς δὲν εἶνε ἐπιτήδειοι νὰ παρέχωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν μόνον τῶν ἰδού διατι εἰ καὶ ἴσως διωργανωμένοι κοινωνίαι προνοοῦσι περὶ τούτου ἢ δημοσίων σχολῶν, ὅπου τὸ τέκνον τοῦ πτωχοῦ, ὁπῆναι τῆς κοινότητος, καὶ τὸ τέκνον τοῦ πλουσίου, ὁπῆναι τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, λαμβάνουσι τὸν βαθεῖον τὴν μόρφωσιν, ὅστις ἀρμόζει εἰς ἕκαστον αὐτῶν, ὅστις σφραγίζει κάλλιον μετὰ τῶν δυνάμεων καὶ τῆς οἰκείας αὐτῷ ἰδέσεως. Ἀλλ' οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς καὶ τῶν καθήκοντος ἡμῶν ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων ἡμῶν. Ἐνταῦθα τὰ βιβλία καὶ οἱ διδάσκαλοι εἶνε ἀνεπαρκεῖς. Οὐδὲν βιβλίον, οὐδέ διδάσκαλος θὰ δυνηθῆ ν' ἀναπληρώσῃ τὰ παραδειγματὰ τῆς χρηστότητος, τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς φρονήσεως; τί ὅποια ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ὁ βίος ἡμῶν. Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή τότε μόνον εἶνε ἄρτια, ὅταν ἦνε τὸ ταυτόχρονον ἔργον τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, αὐστηρὸν καὶ σοβαρὸν ἢ μέρους τοῦ ἐνός, ἐπαικὲς καὶ τρυφερὸν ἐκ μέρους τῆς ἑτέρας. Ἐἶνε ἀνάγκη νὰ συνδράμωσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ δυσκόλου οὗτου καθήκοντος ἡ ἐξουσία, ἥτις διατάττει, καὶ ἡ πειθῶ, ἥτις θέλγει, ἢ σταθερότης, ἥτις ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ ὑπομονή, ἥτις ἀπονέμει, τὸ λογικόν, ὅπερ φωτίζει, καὶ ἡ ἀγάπη, ἥτις στηρίζει καὶ παρηγορεῖ. Μόνον ἐπὶ τῷ ὄρει τούτῳ ἀμφοτέροι οἱ γονεῖς θὰ ἀναγνωρίσωσιν ἀλλήλους καὶ θὰ μείνωσιν ἡνωμένοι ἐν τοῖς ἑαυτῶν τέκνοις, καὶ τότε μόνον ἡ γυνὴ θὰ διατηρήσῃ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὴν ἠθικὴν ταύτην ἰσότητά, ἥτις ἀγιάζει τὸν γάμον. (Ἐπιτεταί τὸ τέλος).

Ἡ ΜΟΝΗ ΜΑΣ ΕΛΠΙΣ

Ἐπίσταμένοι οἱ ἄνθρωποι τὰς πικρίας καὶ τὰς θλίψεις τοῦ κόσμου τούτου, προσβαλλόμενοι ἀπὸ νόσον ἢ ἀπὸ πένιαν καὶ στέρεσιν, χάνοντες ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν προσφιλῆ πρόσωπα, εὐρίσκοντες ἀγνωμοσύνην ἀπ' ὅπου ἐπὶ μιν εὐγνωμοσύνην, συκοφαντούμενοι καὶ κακολογούμενοι ὄντι νὰ ἐπαινῶνται καὶ νὰ εὐλογοῦνται. περιέρχονται εἰς φοβερὰν ἀδημονίαν καὶ ἀπελπίσιν, δυσφοροῦν καὶ ἀγαπητοῦν, καὶ μὲ πόνον ψυχῆς καὶ πικρὸν παράπονον λέγουσι:

«Ἄρα γε διὰ τί νὰ ὑποφέρω τόσα κακά; Διὰ τί νὰ καταλαμβάνωμαι ἀπὸ τόσας ἀσθενείας, νὰ μαστιζώμαι ἀπὸ τὴν πένιαν καὶ τὴν ἔλλειψιν παντός χρεϊώδους, νὰ πεινοῦν τὰ τέκνα μου, καὶ νὰ μὴ δύναμαι νὰ τοῖς δώσω ἄρτον; νὰ τρέμουν ἀπὸ τὸ ψῆχος, καὶ νὰ ἀδυνατῶ νὰ τὰ ἐνδύσω; Διὰ τί νὰ συκοφαντῶμαι καὶ νὰ ὑβρίζωμαι, ἐνθ' οὐδὲν

ἔβρισκα, ἀλλὰ πάντοτε ἐπαινοῖ καὶ ἐγκώμια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα μου;»

Μὴ τὰς σκέψεις δὲξάμεθα, τὰς ἀπέλπιδας καὶ βραχυστικὰς, κατὰ τρώγον οἱ περισσώτεροι τὴν ζωὴν των, δυσουχεῖς ἀληθῶς καὶ ἀθλιοί, ναυτίγια τοῦ βίου καὶ συντρίμματα τῆς ζωῆς, οἰκτρὰ ἔρμια τῆς τρικυμιάδους θαλάσσης τοῦ κόσμου.

Διὰ τί ἀπελπίζονται οἱ ἄνθρωποι.

Ὅταν κατέχωνται δλόκληροι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κόημου· ὅταν νόμος των καὶ κανὼν ἐν τῷ βίῳ των ἦναι τὸ ἄλλθριον σύστημα τῆς ἀνθρωπίνης ματαιότητος, φύσικὸν εἶναι νὰ δυσφοροῦν, νὰ ἐξανίστανται καὶ νὰ μαινῶνται, ἰσάκις ἀπαντῶν δυσκολίας εἰς τὸν βίον των, ἰσάκις ἔχουν σὺντροφον τὴν πτωχείαν ἢ τὴν ἀσθένειαν ἢ οἰουδῆποτε ἄλλο ἐκ τῶν βρασάνων τῆς ζωῆς.

Καὶ διὰ τί νὰ μὴ δυσφορήσωσιν; Διὰ τί νὰ μὴ ἀπελπίσωσιν; Προορισμὸν των θεωροῦσι τὴν διασκέδασιν, τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν τρυφήν. Ἡ ἰδέα ὑπερκοσμίου βίου, ζωῆς αἰωνίου καὶ ἀτέλευτῆτου, ἐν τῶν ἄλλων κατέχῃ τὸν ἐγκέφαλον, ὅχι ὁμῶς καὶ αὐτῶν. Σάρκες αὐτοί, ὕλη αὐτοί, ἥδονῃ κτηνωδῆς αὐτοί, ἔχουν ἀποξενωθῆ ἀπὸ πᾶν πνευματικὸν καὶ θεῖον, ἔχουν ἀποδιώξῃ ἀπὸ τῶν νοῦν των καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν των πᾶσαν περὶ Θεοῦ καὶ πνευματικῶν κόσμου ἰδέαν, νομιζόντες ὅτι τὸ πᾶν περιορίζεται εἰς τὸν κόσμον αὐτῶν, κτηνωδῶς δὲ καὶ ἡλιθίως γελοῦν καὶ σκόπτου τοὺς κοιτούς, οἵτινες ἔχουν τὴν ἰσυχίαν νὰ πιστεύωσιν καὶ νὰ ἐλπίζωσιν εἰς Θεὸν καὶ μέλλοντα βίον.

Τί πρέπει νὰ κάμνῃ ὁ Χριστιανός.

Ἄνθρωποι ὁμῶς ἀξιοῦντες νὰ ὀνομαζῶνται καὶ νὰ ἦναι Χριστιανοί, νὰ ἦναι δηλ. ὅλοι πνεῦμα, ὅλοι ζωὴ, καὶ ἐλπίς, καὶ δύναμις, καὶ χαρὰ, καὶ νὰ διακρίνωσιν ἐπὶ λογικότητι καὶ νοημοσύνη, δὲν ἐπιτρέπεται, οὐδέ συμφέρει νὰ δεικνύουν κατὰ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις τοῦ βίου φρονήματα ἀπίστα καὶ ἰσοβῆ, νὰ καταλαμβάνωται ἀπὸ ἀπελπίσιν καὶ ἀπογοήτευσιν, ἢ ψυχὴ των νὰ καταπλημμυρῆται ἀπὸ ὀκεανὸν ἄλγους καὶ ἀβυσσον δδύνης.

Ὁ ἀληθὴς καὶ γνήσιος Χριστιανός, ἀκολουθῶν κατὰ γράμμα τοῦ Σωτῆρος τοὺς λόγους, εἶναι δυνατόν ποτε νὰ περιπέσῃ εἰς δυσθυμίαν καὶ ἀπογοήτευσιν, εἰς ἀπελπίσιν καὶ ταραχὴν; Ἐἶναι τὰ βέβαια τοῦ κόσμου αὐτοῦ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον πεποιθῆσιν περὶ τῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, ὅστις δι' ἀφᾶτου καὶ ἀμυθῆτου χαρὰς καὶ μακροχρότητος θὰ περιβάλλῃ τὰ πλάσματά του, ὅταν ἐνταῦθα δεῖξωσιν εὐσθέλειαν χαρακτῆρος καὶ γενναϊότητα φρονήματος, μὴ δειλιῶντα καὶ τρέμοντα πρὸ τῶν ἐκείστοτε ἐνοχληπόντων δεινῶν;

Ἄν ἐγνωρίζον οἱ ἄνθρωποι πόσον γαλήνιοι, καὶ ἡσυχοί, καὶ εὐτυχεῖς θὰ ἦσαν, εἰς πᾶσαν περίστασιν τοῦ βίου των ὀφόνοντες τὰ βλέμματα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκείθεν ἀνελθόντες πρηγορίαν καὶ δύνανμιν· ἐν εἶχον νεποθήσῃσιν ὅτι παρὰ πάντα τὰ φοβερά, ἀπείσια καὶ ἀπευκταῖα τοῦ

κόσμου αὐτοῦ, δύνανται νὰ διατηρῶσι θαυμασίαν ψυχικὴν γαλήνην καὶ μακαριότητα ἀξιοζήλουτον, ἐλπίζοντες εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὃ! τότε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι πάντες θὰ προσέβλεπον εἰς αὐτὸν ὡς εἰς λιμένα ἀσφαλῆ ἐλπίδος καὶ σωτηρίας, καὶ τὸ μόνον παντός πιστοῦ καταφύγιον.

Πῶσα ἀγαθὰ καὶ θαυμάσια κατορθώνει ἡ ἐλπίς.

Εἰξέυρετε τί θὰ εἴπῃ νὰ ἦσθε κυκλιόμενοι ἀπὸ νόσον, καὶ ὁμῶς νὰ χαίρητε; Εἰξέυρετε τί θὰ εἴπῃ νὰ ἠγωνίζησθε ἀπὸ πρῶτας μέχρι ἑσπέρας, διὰ νὰ διαθρέψητε τὴν οἰκογενεῖάν σας, ἄλλος δὲ δόλιος καὶ ἀδικος νὰ ἐκτοπίσῃ ἀπὸ τὴν θέσιν σας, ῥίπτων εἰς τὴν πένιαν καὶ τὴν γυμνότητα οἰκογενεῖαν δλόκληρον, καὶ ἐν τούτοις σεις νὰ διατηρῆτε ἀπτῶτων καὶ ἀμείωτων ψυχικῶν σθένος, ὑπομένοντες μὲ καρτερίαν ὅλα αὐτὰ, πλήρεις γλυκειῆς καὶ σταθερᾶς ἐλπίδος ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν;

Εἰξέυρετε τί θὰ εἴπῃ νὰ ἔχητε υἱὸν προσφιλέστατον, ὅστις νὰ ἦνε ἡ ἐλπίς σας καὶ τὸ χάριμα σας, τὸ ἰνδαλμά σας, ὁ ἀγγελίς σας, τοῦ βίου σας τὸ μεδίδιαμα, νὰ τρέμῃτε εἰς τὴν παραμικρὰν ἀδικοθεσίαν του, νὰ ταραττησθε εἰς τὸ παραμικρὸν κρυολόγημά του, καὶ ἀφῆνης μία νόσος φονικὴ νὰ σᾶς τὸν ἀρπάξῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας σας, νὰ τραυματίσῃ καὶ σπαράσῃ πὴν καρδίαν σας, καὶ ἐν τούτοις νὰ μὴ ἀπελπίσῃσθε, νὰ μὴ ἀπογοητεῖσθε, ἀλλὰ μὲ τὸ δάκρυ ὁμοῦ νὰ ἔρχηται καὶ τὸ μεδίδιαμα, μὲ τὴν ὀλθιν μαζὺ νὰ σᾶς παρουσιάζηται ὁ φαινὸς ἀστὴρ τῆς ἐλπίδος;

Πῶς ταῦτα, τὰ φαινόμενα μὲν παράδοξα, ἀλλ' ἤπλά καὶ εὐεξήγητα, καὶ οὐδὲν τὸ ἔξενον παρουσιάζοντα μετὰ βαθεῖαν σκέψιν καὶ ἐξέτασιν, πῶς, λέγω, ταῦτα συμβαίνουσι; Πῶς ὀκεανὸς δδύνης μὴθενίξεται, καὶ ἀντικαθίσταται δι' ὀκεανὸν ἠδονῆς καὶ εὐτυχίας; Πῶς τὴν μελαγχολίαν διαδέχεται τὸ μεδίδιαμα, καὶ τὸν θρήνον ὁ γέλως; Πῶς, ἐν ᾧ τὰ πάντα φαίνονται σκοτεινά, ἀποτρόπαια καὶ ἀβυσσώδη, ἀφῆνης μεταβάλλονται εἰς φωτεινά, φαιδρά καὶ εὐχάριστα; Πῶς ἡ θεὰ τοῦ τάφου δὲν σπαράσσει τὴν καρδίαν μας, καὶ τὸ ἀντίκυμα προσώπου προσφιλοῦς, ἀλλὰ νεκροῦ καὶ ἄπνου, δὲν συντρίβει τὰς ψυχὰς μας;

Ὅτι μόνη ἡ ἐλπίς δίδει τὴν εὐτυχίαν.

Μήπως κανὲν ὄλικὸν καὶ ἐγκόσμιον κατορθώνει ταῦτα τὰ θαυμάσια; Μήπως ὄγκοι χρυσοῦ, ἢ λίθοι πολύτιμοι, ἢ μαργαρίται, ἢ σάπφειροι, ἢ οἰκίαι περικαλλεῖς καὶ περιλαμπροί, μήπως αὐτὰ καὶ πᾶν ἄλλο ἐγκόσμιον ἰσχύου νὰ μᾶς καταστήσωσιν εὐθόμους ἀπὸ δυσθόμους, φαιδρούς ἀπὸ σκυθρωπούς, περιχαρεῖς ἀπὸ πικραμένους, γελῶντας ἀπὸ κλαίοντας;

Ὅχι, μυριάκις ὄχι.

Τὸ δάκρυ τοῦ πολυταλάντου πλουσίου, τὸ πικτὸν ἐπὶ χρυσοῦράντου τάπητος, μὴ εἶναι ὀλιγώτερον πικρὸν ἀπὸ τὸ δάκρυ τοῦ πένητος; τὸ χυμῶμενον εἰς τὸ ψυχρὸν ἰδαφός; Ἡ πορφύρα καὶ τὰ περιδέραια μὴ δύνανται νὰ

ἀποδιώξουν τὸν θρῆνον καὶ νὰ προκαλέσουν τὸν γέλωτα, ν' ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὸ ἄλγος καὶ τὴν ἐδῶνην, νὰ ἐκτοπίσουν τὴν πικρίαν καὶ νὰ δώσουν τὸ μαιδίαιμα;

Λέγουν δὲ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν περιπαθῶν καὶ ἁρμονικῶν ἤχων ἐνὸς μέλους, ὑπὸ τὸ γοητευτικὸν κράτος ἁρπαίου μουσικοῦ τεμαχίου, ἢ μὲν χαίρουσα καρδίᾳ ἐπι μάλ- λον χαίρει, ἢ δὲ λυπημένη καὶ βραρυαλγῆς ἀνακουφίζεται, ἀναπνέει, φαιδρύνεται.

Τοῦτο οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ. Ἡ μουσικὴ φαιδρύνει ἀληθῶς καὶ χαροποιεῖ, τέρπει πράγματι καὶ καθηδύνει καὶ μεθεῖ τὴν ψυχὴν, εἶναι θεσπεσία τις καὶ ἐξοχος ἀπό- λαυσις. Ἀλλὰ δύναται ἐφ' ἑαυτὸν νὰ μᾶς διατηρῆ ἐν γα- λήνῃ; Ἐχει τὴν δυνάμιν ἐν περιπαθῶς μέλος νὰ βυθίσῃ τὴν ψυχὴν εἰς τοιαύτην ἔκστασιν, συγκλίνῃσιν καὶ θάμβος, καὶ ἔταν ἀκόμη ἀπομακρυνθῆμεν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς μου- σικῆς, ἔταν κατόμοι ἐπὶ τῆς κλίνης, περιφρόντιδες καὶ μελαγχολικοί, ἀναπολήμεν μὲν ἕνα ἕνα δυσάρεστα καὶ λυπηρὰ γεγονότα, καὶ αἱ μέρμυροι καὶ ὀδυρὰ σκέψεις συνεχεῖς καὶ ἀλλεπάλληλοι καθ' ἡμῶν ἐπέρχονται; Φεῦ! Ὅλοι τῆς γῆς αἱ ἁρμονίαι δὲν ἰσχύουσι νὰ πρᾶξωσι τοιοῦτους πόθους.

Ἀλλὰ τί λοιπὸν δύναται νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν χαρὰν, τὴν γαλήνην καὶ εὐτυχίαν, μακρὰν ἀπο- δίδων τὴν λύπην;

Ἡ πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἀκλόνητος καὶ διαρ- κῆς ἐλπίς.

Ἐλπίς! γλυκεία ἐλπίς! Πόσων ἀνθρώπων τὰς καρδίας θερμαίνεις, δροσίζεις, ἀνακουφίζεις, συγκινεῖς, ἐνθαρρύνεις, γοητεύεις, χαροποιεῖς, φαιδρύνεις! Ἐλπίς! πόσων ὀφθαλμῶν τὰ δάκρυα σπογγίζεις, καὶ πόσων καρδιῶν τὰ τραύματα ἐπουλώνεις, καὶ εἰς πᾶσα χεῖλη φέρεις ἐπα- νοθὸν τὸ μαιδίαιμα! Παντοῦ σκορπίζεις τὴν φαιδρύντικα, παντοῦ χαρίζεις τὴν εὐθυμίαν!

Ἡ μὲν ἡμᾶς ἐλπίς ὁ Ἰησοῦς.

Καί, ἀναγνώσται· ἡ μὲν ἡμᾶς ἐν τῇ βίῃ ἐλπίς, ἡ μὲν ἡμᾶς παρηγορία καὶ βοήθεια, εἶναι ὁ γλυκὴς Ἰησοῦς. Ἡ ζωὴ αὐτῆ μὲ τὰς βασάνους τῆς καὶ τὰ μαρτύριά τῆς καὶ τὰς μερμύρας τῆς τὰς φωνικὰς ἐξαφανίζεται ὡς ὄνειρον καὶ ὄπτασις ἀπέναντι τοῦ φέγγους τῆς ποσεινῆς καὶ σατη- ρίου πρὸς τὸν Χριστὸν ἐλπίδος.

Εἰς πᾶσαν περίστασιν αἱ τρικυμῖαι καὶ αἱ θύελλαι τοῦ βίου μᾶς ταράσσουν, μᾶς πιέζουν, μᾶς ἐνοχλοῦν, μᾶς πλήττουν. Τίς ἀπὸ τούτων κινδύνους αὐτοῦς θὰ μᾶς σώσῃ; Τίς ἄλλος ἢ ὁ Σωτὴρ; Τίς εἰς τὰς ψυχὰς μας, πο- τιζομένας ἀπὸ πικρίαν καὶ ὀλιψῶν, τραυματιζομένας καὶ ἐλγούσας, θὰ ἐνσταλάξῃ δρόσον ἀνακουφιστικὴν καὶ βέλ- σαμον παραμυθίας; Ὁ Ἰησοῦς. Ἐκεῖνος, ὅστις ὑπέστη κριτικώτατα τὰς πικρίας καὶ τὰς δοκιμασίας τοῦ προσ- καιροῦ τούτου βίου, αὐτὸς μᾶς δίδει παρηγορίαν καὶ ἀνά- παυσιν, αὐτὸς μᾶς χαροποιεῖ καὶ φαιδρύνει, ὅταν τὰς ἐλ- πίδας μας ἀναθέτωμεν εἰς αὐτόν, ὅταν, ὡς εὐπειθῆ τέκνα Πατρὸς φιλοστόργου, ἐμπιστευώμεθα τελείως εἰς αὐτόν, χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν καὶ κανένα δισταγμόν.

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἄνθρωπος δυστυγ- στερὸς ἀπὸ τὸν ἀπολέσαντα τὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἐλπίδα. Ὁ χρυσὸς τοῦ κόσμου ἔβλου, καὶ οἱ πολῦτιμοὶ λίθοι τῆς βηθλίου ἀδυνατοῦν νὰ ἀντικαταστήσουν ἕνα ἄλλον θεσπυ- ρόν, ἀσυγκρίτως πολυτιμότερον ἀπ' αὐτοῖς, τὸν θεσπυ- ρὸν τῆς καρδίας, τὴν ἀνεκτίμητον, τὴν θείαν καὶ οὐρά- νιον ἐλπίδα.

Καθὼς πάλιν δὲν γνωρίζω ἄνθρωπον εὐτυχέστερον καὶ μακαριώτερον ἀπὸ τὸν ἐλπίζοντα μετ' ἀπίστου εὐκλε- νείας καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἰς αὐτὸν διαρ- κῶς ἀποβλέποντα. Εἶναι ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὁ εὐτυχέστερος τῶν βροτῶν.

Πρὸς τὸν Ἰησοῦν λοιπόν, τὸν φιλόστοργον ἡμῶν Πα- τέρα καὶ σωτῆρα, ἄς ἐλπίζωμεν, πρὸς αὐτόν ἄς ἀποβλέ- πωμεν μετὰ θάρρους καὶ ἐμπιστοσύνης· διότι αὐτὸς καὶ μόνος δύναται πάντοτε νὰ μᾶς βοηθῆ καὶ νὰ μᾶς κατα- στήσῃ τελείως εὐδαιμόνας. Τότε δὲ ἅλη ἡ θλίψις καὶ ὄλη τὸ ἄλγος τοῦ κόσμου καὶ ἂν κατακλύσουν τὴν ψυχὴν μῆ, αὐτὴ ταχέως θὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῶν, διατηροῦσα γαλήνην καὶ χαρὰν ἀνέκφραστον, προάγγελον τῆς μελλούσης τε- λείας εὐδαιμονίας, ἥτις τὴν ἀναμένει ἐν τῇ οὐρανῷ.

Ἄθανάσιος Α. Πάλλης

ΣΥΝΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ"

Ἐπενθυμίζεται εἰς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου τῆς ἀνα- πλάσεως καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ Τμημάτων αὐτοῦ, ἢ καὶ τὰ παρεπιδημοῦντα μέλη τῶν ἐν ταῖς ἐπαρ- χιαῖς Τμημάτων, ὅτι τὴν Κυριακὴν τῆς 12ης Ἀυγούστου καλοῦνται νὰ συνεκκλησιασθῶσιν ἐν τῷ ἐν Πατριαῖς ναυδροῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τῷ ἐν τῷ κτήματι τοῦ κ. Χ. Ματθοποῦλου. Τῆς ἱερᾶς λειτουργίας θὰ προσητα- ταί, ὁ Σεβ. Πατρὼν κ. Ἱερόθεος ἢ ὁ Σεβ. Κεφαλληνίας κ. Δαμασκηνός, λόγον δὲ κατὰλληλον θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ κ. Μιχ. Γ. Γαλανός.

ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως
Η ΒΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ
Ἐγκριθεῖσα διὰ τοῦ ἀπὸ 21 Ἰουλίου 1894 Β.π. Διατάγματος
(Ἡραβευθεῖσα διὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ βραβείου)
(Ἐποστηρικτικὴν ὑπὸ τῶν δῆμων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς)
(Τυχούσα χρυσοῦ Βραβείου ἐν τῇ Γεωργικῇ Ἐκθέσει Ἀριστοῦ)
Ἔτος ὄγδοον

Σχολαί. — Προπαιδευτικὴ. — Ἐμπορικὴ. — Βιομηχα- νικὴ (μετὰ Ἐλαιουργικοῦ καὶ Ζυμοτεχνικοῦ τμημάτων). — Γεωργικὴ καὶ Μεταλλουργικὴ. — Οἰκοτροφικὸν Γαλλικόν. — Δελτίον Ἀκαδημίας. — Ἐσπερινὰ μαθήματα.

Αἱ ἐγγραφαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ τῆς 20 Ἀυγούστου. Τὰ μαθήματα ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου. Προγράμματα ἀποστέλλονται δωρεάν παντὶ τῷ αἰτούντι. Γραφεῖα: Ἐπὶ τῆς πλατείας Κάνιγγος ἐν Ἀθήναις.